

Kuryer Poznański wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel...

KURYER POZNAŃSKI.

Przedpłata kwartalna wynosi w Poznaniu marek 7,50; w wszystkich pocztach cesarstwa...

Redaktor odpowiedzialny: Rajchman i Frenkler...

piątek, 3 października 1884.

(w zast.) NIKAZY GRUSZCZYŃSKI z Poznania.

AGENCJE KURYERA POZNAŃSKIEGO:

Rajchman i Frenkler, w Warszawie ulica Senatorska 22. — R. Mosse w Berlinie, Frankfurtu n. M., Hamburgu, Lipsku, Monachium, Norymberdze, Pradze, Strassburgu, Stuttgardzie, Wiedniu, Wrocławiu, Zurychu. — Haasenstein & Vogler: w Bazylei, Dreźnie, Gdańsku, Hali n. S., Hanowerze, Genewie, Kamienicy (Chemnitz), Kolonii, Lubecie, Norymberdze. — Havas Laffite & Comp. w Paryżu place de la Bourse 8.

Poznań, 3 października.

(Anglia i mocarstwa europejskie w obec kwestii egipskiej i stanowisko Włoch. — Z wojennego teatru w Chinach. — Z zjazdu skierniewickiego.)

W sprawie zatargu mocarstw europejskich z rządem egipskim nie podaje dziś telegraf żadnej zgody wiadomości. Nowina, wyjaśniająca nam zamiary Anglii...

zawsze pozostała. „Ję Cesarska Mość, odrzekł na to książę Bismarck — może być przekonana, że spełnienie tego życzenia i zabezpieczenie go na zawsze jest celem mego życia...

Wybory.

* Listy wyborcze wyłożone są od dnia 30 b. m. do 7 października. W Poznaniu na ratuszu na sali posiedzeń rady miejskiej.

* Wiece przedwyborcze odbędą się: W niedzielę dnia 5 października o godzinie 4 po południu w Konarzewie we dworze; w Jeżycach o godzinie 3 z południa na sali pana Sundmanna; w Koronowie o 5 godzinie po południu na sali w Grabinie; w Pakości o godzinie 4 na sali Hegemanna.

W niedzielę dnia 12 października odbędą się wiece: W Zegrzu o godzinie 4 u gospodarza Bakosia; w Opalenicy o godzinie 5 na sali pana Witajewskiego; w Białośliwiu.

W niedzielę dnia 19 października b. r. w Nakle w lokalu pana J. Bińkowskiego o godzinie 4 po południu. W Chelmży dla połączonego powiatów toruńskiego i chełmińskiego o godzinie 5 w Przybyszewskiego w niedzielę 5 października o 4 z południa.

Na powiat sztumski w niedzielę dnia 5 października i to w Starym Targu teje niedzieli o 1 po południu u p. Kikuta; w Podstulinie teje niedzieli o 5 po południu u p. Preussa.

W Lipienicach na powiat czechowski w środę dnia 8 października o godzinie 2 po południu, w oberży p. Gillmana.

W Kościerzynie na powiat kościerski w niedzielę 12 b. m. o godzinie 4 po południu na sali p. Turskiego zdawać będzie sprawozdanie z czynności poselskiej M. Kalkstein z Kłównka.

* Bardzo słabą pamięć musi mieć magistrat podgórski — pisze „Gazeta Toruńska“ — skoro w liście wyborczej opuścił 1/10 Polaków, pominałszy nawet właścicieli gruntów mieszkających przed jego oknami.

Dzielny Górnślazak.

Znane wywody ks. kanonika Franza o niemczeniu ludu górnoślazkiego wywołują liczne protesty tegoż ludu. W ostatnim numerze (76) „Katolika“ taką daje odprawę ks. kan. Franzowi dzielnego wiaru z powiatu rybnickiego.

Ucieszyłem się, czytając w num. 70 „Katolika“ przypisek redakcyi, że ów szanowny poseł, który czasu swego w parlamencie rząd pocieszał, że za 50 lat będzie lud górnoślazki niemczony, sam to miał uznać za niemożliwe. Ależ znowum się zasmucił, czytając w „Ratibor-Leobschützer-Zeitung“ nr. 210 jego mowę, mianą na XIII walnym zgromadzeniu katolików niemieckich w Wrocławiu, bo oświadczył, że duchowieństwo nie nie ma przeciw niemczeniu ludu na Górnym Ślązku, ale że się ma na dzień powoli — powoli. Prawda, że sam nagannie się wyrażał nad obecnym sposobem rządu, mającym związek z kulturką i raptownym niemczeniem; — ale mówił dalej: „My Ślązacy mówiliśmy także dawniej po polsku, a powoli niemczyliśmy się. Pomimo tego pozostaliśmy dobrymi katolikami.“ Mówił dalej: „My“ chcemy sami, żeby się dzieci po niemiecku uczyły, żeby łatwiej pojmowały naukę religii w niemieckim języku im udzielaną. Otóż mamy! Cóż jeszcze

więcej chcemy? Że dla nas Polaków, miłujących — jak jest świętym obowiązkiem — mowę macierzyńską, tylko jest jedyną nieczką prasa polska i książki polskie, to naturalna. I gdyby jeszcze duchowieństwo, mające ogromny wpływ na lud, polskie pisma polecało, tobyśmy mogli mieć gazetę codzienną na Górnym Ślązku. Ależby się to mogło nazywać: „gross-polnische Agitation!“ — więc lepiej temu dać pokój, gdyż jeśli już nie za 50 lat, to później musimy zostać Niemcami. Chociaż do tego czasu wielu z nas zdzieje, to nie nie szkodzi; w końcu to jednak ma przynieść owoc od wielu upragniony; dzieło boskie, lud polski, ma być zmarnowany nawet za pomocą Kościoła. Wiele możnaby na takie mowy i życzenia niechrześcijańskie odpowiedzieć. W takim razie musiałoby być błędem mniemanie śp. kanonika Ficka, który często powiadał: „że dotąd lud na Górnym Ślązku jest katolickim, dokąd po polsku mówi.“ Przeciwnie wyuczeniu się języka niemieckiego nikt nie nie ma bynajmniej. Ja, który zostałem uznany za zastręgo Polaka, że kołham mowę macierzyńską i daję poznać, że czuję ból, kiedy kto mnie, albo kogo innego, mówiącego po polsku, lekceważy, — i ja szanuję rodzonego Niemca i po niemiecku z nim rozmawiam i uznaję go za brata — i niemieckich mów na zgramadzeniu słucham, i kazania w kościele, pieśni niemieckie śpiewam i gazety czytam. Lecz żądam, aby Niemcy byli dla nas sprawiedliwymi. Wyraz „zastręgo“ znaczy tyle, co fanatyczny, zaślepiony, który wszystkim pogardza, co niepolskie, to istotnie fanatyzm polski, jakby się mowę albo narodowość za Boga uznawało. Polacy nie byli i nie są fanatycznymi względem Niemców, lecz Niemcy fanatycznie gardzą Polakami; chcą ich zniszczyć, stawiają narodowość niemiecką jako bożka, któremu ludzi ofiarować trzeba na ciele i duchu; stawiają wyżej swoje narodowość nad prawo Chrystusa. Fanatyzm to jest — a Krywdu i ból w duszy czuję, kiedy mnie kto lekceważy, niech będzie, kto chce, czy świecki, czy nie, że ja po polsku mówię. Fanatyzm to jest, jakoby tylko przez niemiecką mowę droga do nieba, lub oświaty, albo szczęścia prowadziła. Mowa niemiecka nie ma równie czarującej mocy, jak polska. Nie przemieni się żelazo w złoto, jak wymywił „Eisen“, ani woda w wino, wymawiając „Wasser“. Ani dzieci nie staną się Bogu miłszymi, że w niemieckiej mowie wyuczą religii. Uczyć w ojczystej mowie, to zbawiennożytytek przynosi. Myślę, że to jest słusznie, kiedy ja powiem każdemu, co mnie zmusza uczyć się po niemiecku: „Ucz się też ty po polsku, to będzie równo.“ Polakiem się urodzić i Polakiem chce umierać, nie tam oczekiwać, skoro z mego narodu Niemcy się staną!

Statystyka wyborcza.

W latach 1878 i 1881 oddano w W. Księstwie Poznańskim przy wyborach do parlamentu głosów polskich i niemieckich:

Table with 4 columns: Powiat, 1878, 1881, Głosy polskie, Głosy niemieckie. Lists election results for various districts like Miasto Poznań, Szamotuły, etc.

Table with 2 columns: Uprawnionych do głosowania było w roku 1878, w roku 1881. Lists numbers for Polish and German voters.

Podając powyższe cyfry, do których jeszcze wrócić nam wypadnie, pozwolimy sobie zrobić też tylko ogólną uwagę, że udział w wyborach ze strony polskiej był w roku 1881 daleko słabszy, aniżeli w roku 1878, że zatem w roku bieżącym należy dolożyć wszelkich starań, aby się liczba głosów polskich podniosła.

Ożywiony ruch wyborczy, tworzenie kas wyborczych po komisarskich obwodach, wiece i inne zebrania pozwalają nam tuszyć, że tą razą liczba głosów polskich znacznie się podniesie.

W roku 1867 kandydat niemiecki Krieger zwyciężył 7547 głosów kandydata naszego posła Wierzbńskiego, który miał 7516 głosów.

Dzisiaj bijemy Niemców w okręgu poznańskim 4000 głosów.

A więc do agitacji wyborczej!

Niech powiaty wątpliwe idą za przykładem komitetów wyrzyckiego i szubińskiego, który odzwęzyli się i sprawozdanie posła swego hr. Leona Skórczewskiego wydaje w 12,000 egz., aby te druki za kilka dni rozszerzyć pomiędzy wyborców.

Powiat poznański 10,000 egzemplarzy petycji górzyńskiej rozrzuca pomiędzy lud, aby w nim obudzić świadomość niebezpieczeństwa, grożącego nam ze strony dzisiejszego systemu szkolnego. Obok tego zbierają włościanie sami setki podpisów pod też petycją.

Jesteśmy przekonani, że taka praca nie pozostanie bez skutku.

Wolamy przeto: do agitacji wyborczej!

Miasto i powiat poznański mają 67 procent katolików;

Table with 2 columns: Kościan, Krobia, Srem-Sroda, etc. Lists percentages of Catholics in various districts.

Z wyjątkiem dwóch ostatnich okręgów, Polacy i katolicy są wszędzie górą — wszędzie przeto zwyciężyć mogą i zwyciężyć powinni.

A więc: do agitacji wyborczej!

Korespondencje Kuryera Pozn.

Lwów, 30 września. (Z sejmu. — Związek stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.)

(a) Po dwudniowej przerwie (wczoraj obchodziliśmy uroczystość św. Michała, Patrona Galicyi), zagał marszałek dr. Zybliewicz dziś o godz. 11 minut 25 ósme posiedzenie sejmu krajowego, zawiadamiając, że urlopy otrzymali minister Ziemiałkowski do końca sesyi, a hr. Stanisław Tarnowski (starszy) do piątku, p. Gnoiński zaś na 4 dni. — Namiestnik złożył do laski marszałkowskiej projekt ustawy regulującej prawo do wydobywania mineralów, które mają służyć do użytku, jako zawierające żywicę ziemną. Przedłożenie to rządowe zamieszczone będzie na jedyną z najbliższych sesyi sejmowych. — Z porządku dziennego nastąpił dalszy ciąg rozprawy szczegółowej nad sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego w sprawie ochrony lasów (wniosek hrabia Mieroszowskiego). Po dość długiej dyskusji uchwalono następujące rezolucje: 1) Wzywa się rząd: aby wniósł na drodze konstytucyjną wskazany projekt nową ustawę leśną, orzekającą skuteczniejsze środki ochrony lasów z należytym uwzględnieniem stosunków w krajowych (poprawka p. Reya); 2) Wzywa się rząd, aby, równocześnie z wprowadzeniem nową ustawę leśną, wprowadzone zostały rady leśne krajowe i okręgowe (poprawka p. Chranowskiego); 3) Wzywa się rząd: aby przyspieszył sporządzenie krajowego katastru lasowego, który służyć musi za podstawę

do oznaczenia kategorii lasów, które wyjątkowej i szczególniejszej opieki wymagają. II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w celu dokładnego zapoznania się z systemem robót we Francyi i Niemczech zachodnich, wysłał tam uzdolnionych leśników i postarał się u rządu o przyznanie się z funduszy państwowych do pokrycia kosztów tej podróży. — Z kolejką przekazano komisji budżetowej sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie potrzeby nadzwyczajnego kredytu na naprawę szkód powodzoną na drogach krajowych zarządzonych. — Wniosek pana Waygata o wydanie ustawy kwaterunkowej odesłano do komisji administracyjnej. — Do rady nadzorczej banku krajowego wybrani: Hipolit Bochdan, Henryk Kieszkowski, dr. Klemens Żywicki i Karól hr. Scipio. Wnioski komisji górniczej o wyznaczenie kwot odpowiednich na poparcie robót górniczych, odkrywających głębsze pokłady ziemi w okolicach naftowych, na badania i opisy geologiczne, na studia chemicznej przeróbki nafty, na wydawnictwa górnicze i stypendya itd., oraz rezolucje wzywające rząd do przyznania się z funduszy państwowych do badań głębszych warstw ziemi; do utworzenia oddziału górniczego w akademii techniczno-przemysłowej w Krakowie; o uzupełnienie nauk w politechnice lwowskiej wykładami paleontologii, górnictwa i miernictwa górniczego itp. zostały przyjęte bez zmiany. — Po załatwieniu kilku petycji solnował marszałek posiedzenie o godzinie kwadrans na 3. — Następne posiedzenie w czwartek.

Wczoraj i przedwczoraj odbyło się walne zebranie związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Prezydował dr. Mały, prezes Wydziału związku. W sprawozdaniu odczytanym przez Patrona związku, dr. Skalkowskiego, podniesiono słusznie, że kiedy przed 10 laty lud nie miał wielkiego zaufania do Spółek udziałowych — obecnie Spółki doznają zewsząd jednomyślnego uznania i poszanowania. Oto kilka cyfr świadczących o ich rozwoju w ostatnich lat 10:

Table with 2 columns: Było w Galicyi Spółek udziałowych, Liczyły one członków, Posiadały własnego kapitału. Lists statistics for Galician participation societies.

Poruczone im kapitały w formie wkładek oszczędności i kredytu wynosiły zł.: 1,184,001 15,792,651

Obrot kas. wyn. zł.: 8,934,860 109,648,894

Na pożyczkach mają one dziś w obrocie pomiędzy ludnością przeszło 15 milionów zł., gdy przed 10 laty suma ta nie dochodziła nawet do 2 mil. złr.

Praga czeska, 29 września. (Z sejmu.)

(XX) Na wczorajszym posiedzeniu sejmu krajowego wydział krajowy wniósł projekt reformy wyborczej. Projektowana reforma dotyczy najprzód grupy wielkich właścicieli, która dotąd wybiera w dwóch kołach wyborczych, właścicieli majoratów (16 posłów) i właścicieli dóbr zapisanych do ksiąg ziemskich (54 posłów). Nadal właściciele tych ostatnich dóbr 54 posłów wybierają mając nie jak dotąd w 1 grupie wyborczej, lecz w 6 okręgach terytorjalnych, tak samo, jak do rady państwa. Powtórnie, także odpowiednio do uchwalonej przed dwoma laty reformy ustawy wyborczej dla rady państwa, projekt wydziału krajowego nadaje po miastach prawo wyborcze tym wszystkim, co płać 5 fl. podatku. W końcu projekt w nowy sposób rozgranicza okręgi wyborcze gmin wiejskich według zasady narodowości, to jest tworząc ile możności czysto czeskie i czysto niemieckie okręgi wyborcze. Niemcy twierdzą, że ta ostatnia operacja pozbawi Niemców kilku mandatów w grupie gmin wiejskich. W ogóle cała prasa niemiecka stanowczo występuje przeciwko projektowi wydziału krajowego, z drugiej strony „Narodni listy“ dziś gwałtownie zaczepiają projekt ponieważ oparł się na dotychczasowych trzech grupach wyborczych, a nie usunął zupełnie grupy wielkich właścicieli. Na dzisiejszym posiedzeniu sejmu namiestnik generał Krauss odpowiedział na interpelację profesora Knolla, dotyczącą rzekomych gwałtów, jakich się Czesi dopuszczają na Niemcach. Namiestnik wykazywał, że te skargi nie są

uzasadnione i zapewnił, że, jako wierny organ rządu dzisiejszego, zawsze będzie sumiennie pracował nad utrzymaniem pokoju w kraju i pogodzeniem ludności.

Nowo zaangażowana prima ballerina teatru czeskiego, Warszawianka panna Ludwika Adlerówna, wczoraj występowała po raz pierwszy i doznała bardzo przychylnego przyjęcia.

Berlin, 1 października.

(Narodowcy a kwestya socjalna.)

(—) Wszyscy rządowcy stawiają przy teraźniejszej agitacji wyborczej reformę socjalną na pierwszym planie i uważają ją za najważniejszy punkt w politycznym wyznaniu wiary kandydatów. Hasłem półrządowym jest: „Bez reformy socjalnej nie ma zbawienia, nie ma mandatu!“ Ale łatwo odgadnąć, że to czysta komedia; różne poszlaki naprowadzają na domysł, że rządowi na przyszłej sesji parlamentu rzeczywiście chodzić będzie o wyższe dochody i wydatki, aniżeli o kwestye socjalne i ekonomiczne. Przecisk, jaki kładą półrządowcy na reformę socjalną, ma zjednać głosy robotników dla partji pośredniej, i zdążyć do deklamacyj! Gorliwość półrządowców przedrażnia nowo narwóćeni, którzy głośno domaganiem chcą pokryć dawniejsze błędy i baki, które porobili. To samo powiedzie można o narodowcach, którzy przy rozprzeżeniu w swym obozie wydają hasło: „Przyczyliśmy się do załatwienia kwestyi socjalnej!“ Nader to mizerne hasło, a przystępno dojeżdżane, jeśli zauważymy przeszłość nowo-narwóćonych.

Wszakże jeszcze w tym roku narodowcy przy prawie zabezpieczeniu robotników w razie kalectwa wszystkimi siłami przyczynili się do sparczenia prawa; a gdy ich usilowania w obec koalicyi centrum i konserwatystów okazały się nadaremne, nadrobili miną i wykreślili się dawniejszych uprzedzeń, oświadczyli, że się zgadzają na redakcyę ustawy, aby potem móż się pochłubić: „i my się w niemalej części do niej przychylniśmy!“ Ale każdy robotnik będzie się umiał na rzeczy poznać i odgadnie, jak mało warta reforma socjalna, w której narodowcy biorą udział.

Wszakże i „Nordd.“ widząca w narodowcach enoty, których oprócz niej nikt się nie dopatrzy, wyznać musiała, że po mowie Bennigsena mało można się spodziewać pracy dodatniej po frakcji, która nawet dobrych chęci i gotowości do niej okazać nie śmie. Bennigsen ten punkt kardynalny rządowego wyznania wiary całkowicie milczeniem pominał, jak gdyby niedola społeczna wcale nie istniała. Jego tylko obchodzą garnki egipskie ery narodowo-liberalnej i teki ministerialne, któreby chciał wytrącić z rąk konserwatywnych, aby nimi obdarzyć swych stronników. Po jego odezwie każdy się spodziewał, że rząd zerwie z tymi panami i zbesztą Bennigseną. Ale gdzie tam! Skończyło się na lekkiej naganie, a rząd stroi koperczaki do narodowców, jak dawniej, i poleca ich przy wyborach. Cóż ztąd wynika? Gdyby postawa w obec reformy socjalnej stanowiła rzeczywiste kryterium kandydatury poselskiej, w takim razie rząd musiałby koniecznie napiętnować obojętność narodowców w tej kwestyi. Tego nie uczynił; nie chodzi mu przeto na serwo o sprawę społeczną, a poruszył ją jedynie jako ponętę na wyborców. Rozsądni wyborcy będą się umieli na tym poznać, a jeśli im nie chodzi o zastój w tej kwestyi, lecz o dalszą jej reformę, oceną, jak się należy, obojętność narodowców i ani chwili się nie zważają, czy mają na nich oddać głosy, czy nie. Dzisiaj wprawdzie dała „Nordd.“ Bennigsenowi porządnego nosa, ale nie

za to, że w sprawie socjalnej zachował milczenie, lecz że się oświadczył przeciw połączeniu liberalów z konserwatystami „nakazaniem sytuacji.“

A zatem nie obojętność względem zadania, które orędzie cesarskie uważa za nader ważne, spowodowała anatema „Nordd.“ przeciw ekspreszowcy narodowców, lecz oświadczenie się przeciw wytworzeniu partji pośredniej. Partya pośrednia w oczach półrządowców jest ważniejszą od niedoli społecznej. Niechże się więc nie zaklinają, iż dobro klas pracujących żywo ich obchodzi, bo nikogo tąd nie zdurza.

Wiedeń, 30 września.

(Otwarcie sejmów węgierskiego. — Sprawy czeskie. — Varia.)

(—) Cesarz wczoraj zagaił nowo wybrany sejm węgierski mową od tronu. Ustęp dotyczący spraw zagranicznych, brzmi: „Nasze stosunki z Niemcami są jak najbardziej przyjazne i także z innymi państwami pozostajemy w stosunkach przyjaźni, co nam pozwala się spodziewać, że panowie, nie zakłopotani zewnętrznymi zakłóceniami, będą mogli poświęcić swą pracę dobru naszego wiernego kraju węgierskiego. Z pewnością skorzystacie z tej sposobności, aby przeprowadzić wszystko co posłuży do podniesienia materialnego i moralnego rozkwitu Węgier.“ W dwa tygodnie więc po zjeździe w Skierniewicach, rząd węgierski stanowczo różni się od monarchii serdecznych stosunkami monarchii do Niemiec a przyjaznymi stosunkami do wszystkich innych mocarstw. Czyli innymi słowy, rząd węgierski przez usta króla w sposób delikatny wprowadził, ale zrozumiał, protestując przeciwko sojuszowi trzech cesarstw, jak protestowała prasa węgierska.

Dalej mowa od tronu wymienia sprawę, któremi wybrany na 3 lata parlament będzie się zajmował, mianowicie reformą Izby magnatów, do której obecnie należą węgierscy pełnoletni magnaci (księżęta, hrabiowie i baronowie), ogółem około 700 osób, a do której na przyszłość mają należeć tylko dziedziczni reprezentanci pewnych rodzin, tudzież mianowani przez cesarza członkowie; dalej przedłużenie mandatu z 3 na 6 lat, oraz odnowienie ugody handlowej austriacko-węgierskiej, co ma nastąpić 1 stycznia r. 1888, a zatem musi w dwóch parlamentach być załatwionem w ciągu r. 1887. O zapowiadanych od czasu mowy p. Tiszy w Wielkim Waradynie środkach przeciwko anarchizacji mowa od tronu nie wspomina, natenczas kończy się życzeniem, aby nadal wszystkie narodowości, wyznania i kola społeczne w kraju żyły w zgodzie. To pewna, że w sejmie węgierskim niebawem rozpoczyna się bardzo namiętne rozprawę.

W tutejszych dziennikach ciągle stoją na porządku dziennym sprawy czeskie, mianowicie wniosek dr. Herbsta, dotyczący podziału Czech na czeskie i niemieckie okręgi, oraz wniosek reformy ustawy wyborczej, stawiony przez wydział krajowy.

Arcyksiężna Rudolfa z arcyksiężną Stefanią i siostrą wczoraj przybył na polowanie na niedźwiedzie do Görgey Szent Imre.

Wypadek cholery, który się wydarzył przedwczoraj w Wenecyi mocno zatruwał tutaj. Fatalny gość, dżuma, coraz to więcej się zbliża do granic Austrii.

NIEMCY.

* Berlin, 1 października. „Berl.

Działyńskiego, częścią do bibliotekarza W. Kielisińskiego, częścią wreszcie do J. Fijałkowskiego, pełnomocnika hr. Tytusa. Listy pisane przez Lelewela a znajdujące się w bibliotece kórnickiej uzupełnił kilku listami hr. Tytusa Działyńskiego, których nam łaskawie udzielił brat Joachim, spoczywający już dzisiaj w Bogu pułkownik Prot Lelewel. Całej tej wianzance, jakkolwiek zawiera listy do innych także pisane osób, daliśmy tytuł Korespondencyi J. Lelewela z T. hr. Działyńskim.

Treść tej korespondencyi nie obraca się około wielkich wypadków politycznych, ani nie zawiera rzeczy lekko-strawnych, — przedmiotem jej są przeważnie sprawy literackie, wydawnicze, bibliograficzne. Rzecz toczy się głównie o wydawnictwo pomników prawodawstwa polsko-litewskiego. Praca rozpoczęta około roku 1821 doprowadzona została w roku 1830 do wykończenia 26 arkuszy druku; rewolucya listopadowa a następnie tulaćka obydwóch współpracowników przerwała wydawnictwo.

Po powrocie swym do Kórnicka około roku 1840 podjął hr. Tytus przerwaną pracę i za pomocą ówczesnego bibliotekarza kórnickiego W. Kielisińskiego dokonał rozpoczętego z Lelewel dzieła. W roku 1841 ukazał się w Poznaniu w drukarni na Garbarach nr. 45 „Statut Litewski“ z drugim obszerniejszym tytułem: „Zbiór praw litewskich od roku 1389 do roku 1529, tudzież rozprawy sejmowe o tychże prawach od roku 1544 do roku 1563“ w 4to, str. 542, 12 tablic pieczęci na miedzi rytych, 2 karty faksymilów pisma ruskiego. Jest to — pomijając wydane przed r. 1830 bez tytułu

Tagebl.“ pisze, że Watykan nie otrzymał dotychczas nowych propozycji, dotyczących obsadzenia stolic arcybiskupich gnieźnieńsko-poznańskich i kolońskich.

— Posada posła hiszpańskiego w Berlinie ma być niezadługo zamienioną na ambasade, jak to niedawno przepowiadała hiszpańska mowa od tronu. Rząd zaś niemiecki wniosie na przyszłej sesji parlamentu o przyznaniu kwoty potrzebnej na zamienienie swego poselstwa w Madrycie na ambasade. W Madrycie są powszechnie przekonani, że i Anstrya pójdzie za przykładem Niemiec.

— Cesarzewicz następcą tronu wraz z małżonką i córkami przybyli dnia 1 października wieczorem w seiscim incognito do Monachium i udają się do Szwajcaryi. Ks. Henryk pozostał tymczasowo w Baden-Baden.

— O konferencyi w Friedrichshagen między ks. Bismarckiem i reprezentantami firm hamburskich piszą z Hamburga, że w przeszły piątek w skutek zaproszenia kanclerza pp. Adolph Woermann, jego szwagier Bohlen, pp. Jantzen i Thormelen przybyli do Friedrichshagen. Ks. Bismarck był bardzo wesoly, wywiadywał się szczegółowo o stosunki handlu wschodnio-afrykańskiego, wywołał wymianę myśli, jakby najskuteczniej urządzać administracyę w tych stronach i mocno się interesował wszelkimi w tę sferę wkraczającymi kwestyami. Projekta, jakie parlamentowi przedłożone zostaną, niezawodnie zastosowane będą do potrzeb nowych nabytków wschodnio-afrykańskich.

— Socjaliści. Z Bawaryi wydano, jak pisze „Augsb. Ab. Ztg.“ dwóch socjalistów za knowania socjalno-rewolucyjne. Obaj pochodzą z niższej Austrii i nazywają się, Antoni Schroeger i Adolf Kumbis. — We Wrocławiu zaś toczyło się przed izbą karną i tamtejszego sądu ziemianckiego w sobotę sledztwo przeciw 11 osobom, oskarżonym o knowania socjalistyczne. Wyrok publikowano w poniedziałek. Na mocy werdyktu wskazano robotnika w fabryce cygar Windthorsta na 9 miesięcy, jednego obżalowanego na 7, dwóch na 6, czterech na 4, a dwóch na 2 miesiące więzienia. Jednego oskarżonego uwolniono od winy.

— Niemcy za granicą. Sierpniowy zeszyt czasopisma statystycznego państwa niemieckiego zawiera statystyczny wykaz Niemców na obczyźnie i cudzoziemców bawiących w państwie niemieckim. Co do Niemców bawiących w obcych krajach artykuł nie podaje wiadomości pewnych i obliczeń ścisłych. W jednej części krajów podawano ilość poddanych niemieckich, w drugiej zaś urodzonych w państwie niemieckim. Niedokładne wykazy ilości bawiących w Rosyi poddanych niemieckich trzeba było zastąpić wycieganiami z rosyjskich ksiąg statystyki cudzoziemców. Z Afryki doszły tylko wiadomości dotyczące Algierii i Egiptu, z Azji wcale ich nie masz. — Według prawdopodobnych przypuszczeń bawi około 2 i pół miliona Niemców po obcych krajach. Co do cudzoziemców dnia 1 grudnia 1880 w państwie niemieckim spisywanych, statystyka szczegółowo podaje nie tylko ich ilość, ale i płeć, wiek, liczbę członków rodziny i zawód. Według spisu ludności w roku 1880 bawiło w Niemczech cudzoziemców tylko 276,057.

— Pociąganie socjalnych demokratów w przed kratki sądowe nie ustaje. I tak wezwano na termin w Darmstadtzie socjalistów Frohlega i Müllera za udział w kongresie kopenhadzkiem.

Pamiętniki Jana Kilińskiego — pierwsze wydawnictwo biblioteki kórnickiej. Dzieło to jest osiłą, około której obraca się przeważnie cała korespondencya. Temat na pozór jednostajny, suchy, nudny, a jednakże niejedną tam znajduje się ciekawą, interesującą szczegół. Interes dodaje wybitna osobistość hr. Tytusa Działyńskiego, zasługująca na bliższe poznanie. Publikacya niniejsza niechaj też służy za przyczynek do charakterystyki hr. Tytusa, za materiał dla przyszłego biografu tego niezrównanego obywatela, łączącego hojność mecenasa z głęboką erudycją i gorącą miłością wszystkiego, co polskie i co narodowi polskiemu chlubę przynosi.

Dr. Zygmunt Celichowski.

I.

Lelewel do hr. T. Działyńskiego.

Warszawa, 20 sierpnia 1822.

Jaśnie Wielm. Hrabio Dobrodziej!

Rok blisko upływa, jakem się ośmielił zgłosić do JWm. Pana Dobrodzieja, poszukując udzielenia na czas dalszy rękopismu pierwszego statutu Litewskiego. Ilem się dowiedział, list mój nie zastał podówczas JWm. Pana Dobrodzieja w domu. Teraz, przybywszy na parę tygodni do Warszawy, przychodzi mi pisać z najżywszym podziękowaniem za tak długie powierzenie rękopismu, oraz prosić o wskazanie środków bezpiecznego zwrócenia bibliotece Jego. Pamiętam, że miałem polecenie powierzenia rzeczony

1) W oryginale: najżywszym. — Uwazamy tu za rzecz potrzebną nadmienić, że nie trzymaliśmy się ściśle ortografii i interpunkcyi oryginalnej. Tak też i w późniejszych listach Lelewela opuściliśmy używane przez niego j o t y przed i.

ROSYA.

* „Nowoje Wremia“ podaje w numerze 3069 wyjątki z artykułów „Dniwnika Warszawskiego“, opisujących pobyt pary cesarskiej w Królestwie. Ustęp, w którym „Dniwnik“ mówi o tém, że car kazał pokazać podziękowanie swoje przetłumaczone włościanom na język polski, organ p. Suworina specjalnie odznacza i taki daje komentarz od siebie:

Najjaśniejszy Pan raczył wyrazić życzenie, ażeby podziękowanie Jego Cesarskiej Mości za ofiarowane chleb i sól i obraz święty, były przetłumaczone delegatom na język polski. Czy potrzeba wymowniejszego dowodu co do troskliwości stosunku władzy zwierzchniej względem praw naturalnych języka miejscowego? Wypadek powyższy daje najlepszy dowód, iż rosyjska polityka wewnętrzna nie ma bynajmniej na celu niszczyć moralnie lub wynaradawiać społeczność polską, co tak pragnie widzieć wroga Rosyi prasa zagraniczna. Z drugiej strony może to być równie wymowna wskazówką do łagodzenia zbytniej z naszej strony gorliwości. Naturalnie prawa ludności spokojnej i wiernej, zawsze winny być uszanowane, oto wniosek, jaki zdaniem naszym, wypada wyprowadzić z charakterystycznego epizodu z deputacyami włościan polskich.

— „Moskowskija wiadomości“ w następujący sposób komentują niedawne nieporozumienia w uniwersytecie św. Włodzimierza: „Rektor uniwersytetu św. Włodzimierza nie tylko, że nie usuwał studentów od uroczystości jubileuszowych, lecz przeciwnie usiłował ich nakłonić do wzięcia w nich udziału, dopóki korzystając ze wzburzenia, które naturalnie początkowo narodziło się nie w samem łonie młodzieży, ostatni owego udziału nie zrobili niemożliwym. Bilety wstępu na akt uroczystości rozdawano studentom bez żadnych ograniczeń, przewodzący wszakże w których ręce dostał się wpływ na młodzież, w wywieszoną przez siebie proklamacyę ogłosili owe bilety za nieważne i zalecili studentom, by się usunęli od udziału w obchodzie. Jeżeli można byłoby zrzucić jaką niewłaściwość w działalność zwierzchności uniwersyteckiej, to tę chyba, że program uroczystości obejmował osobną dla studentów uczcę, co podał powód do układow między rektorem i niektórymi ze studentów.“

BELGIA.

* Bruksela, 2 października. Wydalony redaktor dziennika „National“ Marchi odjechał o północy do Paryża. Poprzednio odbył się bankiet, który mu wyprawił jego polityczni przyjaciele w hotelu wielkim. Dość liczny pochód socjalistów udał się do biur „Nationala“ wśród dźwięków Marsylianki i okrzyków na cześć republiki. Marchi i inni odzywali się do tłumów, protestując przeciw rozkazowi wydalenia. Potem cały orszak udał się do dworca kolei południowej. Zandami i policya zastąpiła im drogę do dworca. Tłumy pozostały przeto aż do odejścia pociągu przed dworcem, śpiewając Marsyliankę.

SZWAJCARYA.

* Kara śmierci. Z Zyrichu piszą, iż rada kantonowa w Zyrichu uchwaliła 133 głosami przeciw 52 udezd woli ludu, zmienić odnośne przepisy konstytucyi i zaprowadzić karę śmierci, ale tylko w razie zabójstwa.

Cholera.

Paryż, 30 września. W departamencie wschodnich Pyreneów umarło ostatniej doby 5 osób na cholere.

rękopism Panu Kozłowskiemu; może jednak JWm. Pan Dobrodziej obmyśli prostszy jak zwrotu środek.

Rękopism ten użyty był, ile możności nasza, najpilniej: jest całkiem przepisany. I statut i próby i odkazy królewskie z innymi rękopismami kolecyonywane, do druku przygotowane. W tych czasach pozyskaliśmy w Szczorsach u hrabiego Chreptowicza dwa statutów rękopisma; w Puławach od księcia Czartoryskiego dwaście woluminów statutów lub pism prawodawstwa Litewskiego dotyczących się. To z sobą do Wilna wieziemy dla zebrania i ogłoszenia drukiem źródeł do historii prawodawstwa Litewskiego. Prócz tych rękopismów znaleźliśmy kilka w Wilnie samem, dwa w bibliotece uniwersytetu Wileńskiego, pięć z komisyi Radziwiłłowskiej i pojedynczo z różnych stron udzielanych. Wszystko to wymieniam po szczególe, doświadczyć cierpliwości JWm. Pana Dobrodzieja w nadziei, że uwiadomiony o usilowaniach naszych, ani dotychczasowego rękopismu udzielenia żalować będzie, ani odmówisz w podobnym przypadku dalszego udzielenia zebranych skarbów. Jeżeli tedy JWm. Pan Dobrodziej posiada jakiś rękopism do prawodawstwa Litewskiego, racz o tém uwiadomić i na czas jaki udzielić go pracującym.

Z mojej strony załączam podobnego rodzaju próbę o statutu Polskie, Mazowieckie, Wiślickie, lub tym podobne. Od księcia Puławskiego biblioteki pozyskałem tym końcem trzy fiolety, mając nadzieję, że albo sam co zrobić, albo Janowi Wincentemu Bandtkie materiały przygotuje.

Paryż, 1 października, wieczorem. (Telegram agencji Havasa). W położonej w obrębie mili od Paryża miejscowości Aubervilliers umarły na cholere 2 osoby.

Rzym, 1 września. Biuletyn choleryczny z dnia 30 września. W prowincjach Aquili zach. 8 osób, um. 5; w Bergamie zach. 19, um. 8; w Brescii zach. 4, um. 3; w Campobasso zach. 1 osoba; w Casercie zach. 13, um. 3; w Cremonie zach. 22, um. 7; w Cuneo zach. 25, um. 8; w Ferrarze zach. 6, um. 1; w Genui zach. 102, um. 54 (pomędzy nimi zach. w mieście Genui 52, um. 30, a w mieście Spezzii zach. 6, um. 2); w Mantui zach. 14, um. 1; w Medyolanie zach. 2, um. 2; w Modenie zach. 4, um. 3; w prowincyi neapolitańskiej zach. 197, um. 88, (między niemi zach. w mieście Neapolu 136, um. 57); w Novarze zach. 1 osoba; w Parmie zach. 4, um. 2; w Pawii zach. 3, um. 2; w Rovigo zach. 4, um. 3; w Salernie zach. 1, um. 3; w Sondrio zach. 3, um. 1; w Turynie zach. 6, um. 3 osoby.

Paryż, 2 października. Okazało się, że przypadki cholery, które się wydarzyły w Aubervilliers, były cholera nostras.

Kronika

miejscowa, prowincjonalna i zagraniczna.

Poznań, czwartek 2 października.

* Doniesienia urzędowe. Nauczyciel zwyżajny gimnazjum chojnickiego, dr. Brock, mianowany został nauczycielem wyższym i przeniesiony do gimnazjum św. Maryi Magdaleny w Poznaniu.

* Na ubogą rodzinę poleconą przez pana A. Pfiznera. Z przeniesienia 10 marek Dziś nadesłał p. Szafranek z Kościana 50 fen. — Razem 10,50 marek.

* Na wystawienie kościoła w Gryźnie. Z przeniesienia 105,68 marek. Krakowski z Poznania 1 markę. M. Kniat z Poznania 3 marki. — Razem 94,68 marek.

* Na pogorzeliów w Bolewicach. Z przeniesienia 28 marek. Z Jezewa pod Borkiem nadesłali: pani Stanisława z Zioleckich Lewandowska 18 marek. Pani Sławska 1 markę. Rządca W. 1 markę. Gorzelany J. 1 markę. Nep. Sosnowska gospodyni 2 marki. Marya Kantorska 1 markę. Dziewki: Julka, Biedka, Frańka, Marysia, Chlebowska po 10 fenęgów. Swiniarek 5 fen. — Razem 47,55 marek.

* Teatr polski. Pierwsze przedstawienie w niedzielę dnia 5 b. m. Odegrany będzie obraz ludowy z muzyką, śpiewami i tańcami „Czarłowska ława“.

Wetorek dramat Ohneta „Właściciel kuźnicy“.

* Wybory w parafii farniej Sw. Maryi Magdaleny do dozoru kościelnego i rady parafialnej odbyły się onegdaj przy niezwykle ożywionym udziale parafian. Agitacyą bardzo żywą rozwinęły trzy stronnictwa, których zwolennicy licznie się stawili. Zwykle dawniej kilkunastu, a najwięcej kilkudziesięciu parafian przybywało na te wybory, tym razem setki ich się stawili, to też od godziny 9 z rana do 7 wieczorem niezmierny był ruch na probostwie.

Rezultat wykazał, że do dozoru kościelnego zostali wybrani pp. Buszkiewicz, budowniczy, A. Pfizner, M. Sobocki, K. Kamiński i profesor Witulski.

Do rady parafialnej wstąpił pp.: F. Steszewski, J. Skórczewski, J. Masadyński, M. Biederman, A. Świątkowski, A. Marcinkowski, J. Mikolajczak, W. Rudzki, T. Szule, Stan. Knapowski, W. Kozlicki, J. Sobocki, W. Szule, L. Kocialkowski, Kromolicki, J. Miśkiewicz, A. Cynka, V. Trzcinski, A. Greudenreich jun., S. Dybizbański i Franciszek Gruszczyński (piowar).

* Czytelnia Biblioteki Towarzystwa Przyjaciół Nauk otwarta jest bezpłatnie w niedzielę, środy i piątki od 4—6 po południu.

Łącząc wyraz uszanowania, mam honor Jego względem powierzać się JWm. Pana Dobrodzieja sługa najniższy Lelewel Joachim.

II.

Lelewel do hr. T. Działyńskiego.

Warszawa, 3 grudnia 1824.

J. W. Jmc. Dobrodziej!

Dłużnik od lat wielu z powodu zatrzymanego rękopismu Statutu pierwszego litewskiego, gdy w tych czasach zniewolony zostałem Wilno opuścić i na czas dalszy w Warszawie pozostając, zgłaszam się, abym wynurzył wdzięczność za tak długie rękopismu użyczenie. Starania nasze, a mianowicie kollegi mego Danilowicza, który podobnie Wilno opuścić musiał, nieograniczało się do tego jedynie pierwszego statutu, ale obejmują wszystkie prawodawstwa Litewskiego historyczne pomniki, w których trzy znajdują się statuta, każdy we trzech — w ruskim, polskim i łacińskim języku. Pracowity Danilowicz właśnie w tym roku nadchodzącym miał druk rozpocząć, kiedy nasz mimowolny wyjazd przygotowane dopełnienie zamiarów przerwał, wszakże nie zniszczył. Statuta Litewskie i źródła historyczne do Litewskiego prawodawstwa we trzech językach drukować się będą; albo je sam Danilowicz w Petersburgu wydrukuje, albo mnie tu w Warszawie druk poruczy. — Pożyczony mi od tak dawna kodeks statutu Ruskiego mam z sobą, a że jeszcze nie kwapię się oddać go, to wynika z tego, że może przysłać na to, iż tu w Warszawie prawodawstwo Litewskie drukować się będzie. W ta-

Korespondencya

Joachima Lelewela

z Tytusem hr. Działyńskim.

Uznana jest powszechnie rzeczą, że nie się tak nie przychylnie do wypełnienia obrazu wielkich ludzi, nie tak nie odślania ich charakteru, przekonani i uczuci, jak ich prywatna korespondencya. To też w nowszych czasach wzięto się skrzętnie do zbierania i ogłaszania listów ludzi, będących naszą chlubą narodową, tak, iż mamy już pokaźne pod tym względem zbiory, będące prawdziwą skarbnicą nie tylko ważnych wiadomości historycznych, biograficznych, literackich, ale i pięknych myśli i głębokich nieraz poglądów.

Jedną z postaci zasługujących na to, aby ocalić od zaguby wszystko, co się tyczy ich życia, ich prac i zabiegów, jest Joachim Lelewel. Zastulony wydawca licznych dzieł Lelewela, śp. J. K. Zupański, zabrał się do ogłoszenia drukiem jego korespondencyi, ale śmierć czcigodnego a tyle zasłużonego księgarza-wydawcy przerwała rozpoczętą pracę. Wyszły dotychczas 2 dopiero tomy pod tyt.: „Listy Joachima Lelewela; oddział pierwszy: listy do rodzeństwa pisane.“ T. I, 1878 r. T. II, 1879.

Mamy nadzieję, że zasłużona firma księgarska nie zaniecha dalszego ciągu — a tymczasem ogłaszamy drukiem pewną część korespondencyi Lelewela. Zachęte do tego dało nam dwadzieścia kilka listów przechowanych w bibliotece kórnickiej a pisanych częścią do hr. Tytusa

w czwartki od 11—1 z południa. Galerye otwarte są dla publiczności za opłatą 10 fen. w każdą niedzielę od 12—5 po południu.

* **Zebrań drukarzy, litografów i ryto-**wników celem wyboru członków dozworu do kasy chorych, odbędzie się we wtorek dnia 7 b. m. na sali handlowej i to o godzinie 6 1/2 chlebowawców, a o godzinie 7 1/2 pracujących.

* **Piękne nadzieje** rokuje dzisiejsza młodzież szkolna. Donosiliśmy już niejednokrotnie o rozmaitych kradzieżach przez niedorostków popełnionych — dziś przychodzi nam zanotować inny wypadek. Oto przedwczoraj przeprowadzono do kobiety mieszkającej przy Starym Ryнку nr. 100, zupełnie pijanego przy synka, liczącego za ledwie siedm i pół roku!

* **Z Kościana** piszą do „Orędownika“ pod dniem 29 września: „Na dzisiejszym posiedzeniu Towarzystwa Przemysłowego oznajmił wiceprezes, pan Lure o uchwałę zarządu, że na bieżący kwartał postanowiono nie abonować „Gońca Wielkop.“ dla jego wręcz fałszywych pojęć. Na to powstał p. Bobowski i protestując przeciwko uchwałę zarządu z taką zajadłością i zarządząciami istnie „Gońcową“, wystąpił przeciwko innym pismom, że wahać się tu słów jego powtórzyć. Ludzi znacznych i zasłużonych nazywał zdradami ojczyzny — plugawym robactwem — wrzodami Polski — hańbą społeczeństwa — to tylko potrafił dzieci „Gońca. Cały zaś jad wylał p. Bobowski na „Orędownika“, którego dla uspokojenia jego, także z Towarzystwa usunęto. Lecz i tąd nie zapokoili się młody partyzant „Gońca“, żądał stanowczo usunięcia nie jednego, ale wszystkich pism bez wyjątku i to na zawsze; trudno się było oprzeć jego „wymowie“, to też przewodniczący, widząc na co się zanosi, postanowił na najbliższym posiedzeniu sprawę zgromadzoną przedłożyć do rozstrzygnięcia, poczem też zaraz posiedzenie zamknął. — Tak się oto skończyło z „Gońcem.“

* **Jarmark w Gembicach**, który miał się odbyć 20 maja, lecz swego czasu zniesiony został, odbędzie się w dniu 25 listopada.

* **Z Kłocka** donoszą do „Orędownika“, że burmistrz tamtejszy nakazał pod karą organicie zdjęć czerwoną chorągiew, powiewającą z wieży kościelnej, jako znak uroczystości poświęcenia kościoła, oświadczając, że wolno tylko używać chorągwi koloru zielonego, niebieskiego lub innego, byle nie czerwonego, bo to kolor republiki. — Od niepamiętnych czasów powiewa po kościołach naszych w uroczystości poświęcenia kościoła chorągiew czerwona — dziś uważane to bywa za demonastrację!

* **Komisarz obwodowy Goecking** z Kościana przeniesiony został z dniem 1 b. m. do Grodziska.

* **W Odolanowie** odbył się weszły piątek termin celem utworzenia stowarzyszenia do nawodniania i odwodniania Baryczy. Na termin ten przybyli radcy rejencyjni Schulermann z Berlina i Osius z Poznania. Stowarzyszenie takie nie przyszło do skutku, gdyż liczni interesanci, jacy się na termin stawili, nie zgadzali się, z małymi wyjątkami, na przedłożony projekt.

* **Redaktor „Katolika“**, p. W. Jasiak, skazany został weszły czwartek na 50 marek kary za korespondencją z Tworoga, w której ganiono dzieci szkolne i sposób z góry nakazany, aby uczono w języku nie ojczystym, przez co sprawa idzie trudno, nauczyciele tracą cierpliwość i dzieci biją. „Katoliki“ grozi jeszcze kilka procesów.

* **W Krakowie** przyaresztowano w poniedziałek 8 osób, obwinionych o zamach na życie komisarzy i strażników policyjnych. Sześć osób ostawiono do sądu, pomiędzy temi jedną kobietę, u której znaleziono pisma kompromitujące. Z więzienia krakowskiego miała wyjść podburzająca odezwa od siedzących w więzieniu śledząc anarchistów.

* **Podczaszy** cara rosyjskiego, hr. Potocki, podał się w tych dniach w Wyrzburgu ope-

kim razie pewny jestem, że JWMPan Dobrodziej pozwolił mi go zatrzymać przez kilka miesięcy roku 1825, ażebyśmy mogli z niego, jako z najlepszego oryginału, korektę trzymać. Jeżeli zaś druk w Petersburgu dopełniony zostanie, o tąd zawiadomiam i będę upraszał o wskazanie mi sposobności odesłania kodeksu przez tyle czasów laskawie nam udzielonego. Z innej strony miałem kilka kodeksów ściągających się do prawodawstwa polskiego w języku polskim. Tłomaczenie Wislickich i innych statutów w r. 1449, 1450, 1503, 1541. Z tych kodeksów tekst polski we właściwej wiekowi ortografii dopełniłem, niemając satysfakcji wzięcia z sobą wykończonego dzieła, ponieważ ledwie na dwa dni przed wyjazdem moim z Wilna drukowanie ukończono, a ostatnie korekty i rewizje i konfrontacje w sam dzień wyjazdu załatwiłem. Egzemplarze tedy zostały w Wilnie. Te źródła historyczne dla prawodawstwa krajowego zdają mi się być nie małego interesu.

Znajdują się tu w Warszawie dwa akty, dyplomata pergaminowe na zbycie. Akt unji Polski z Litwą w języku polskim ze strony Zygmunta Augusta, oraz dyplom z r. 1541, nadanie ziem Chelmskiej i Bełzkiej przez Zygmunta Starego synowi Zygmunta Augustowa. — Cena tych dwóch pergaminów jest złotych 1000, od czego posiadający je odstąpić nie może.

Mowa tu o wydanym we Wilnie r. 1824 dziele: „Historyczne pomniki języka i uchał polskich i mazowieckich z wieku XV i XVI. Tom I; Księgi ustaw polskich i mazowieckich na język polski w latach 1449, 1450, 1503, 1541 przekładane, po raz pierwszy staraniem Joachima Lelewela drukiem ogłoszone.“

W tych czasach właśnie otrzymałem od kanclerza Rumiańcowa pierwszy tom wydrukowanych w Moskwie i 4to jego nakładem aktów białoruskich, które w archiwach Mohilewskich znalazł. Drugi tom tych aktów jest w druku.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

racyi oka. Hrabia cierpiał na kataraktę. Operacya udała się barzo szczęśliwie. Operatorem był profesor uniwersytetu, dr. Michel.

* **Kalendarz.** Jutro w piątek dnia 3go października św. Ludomira.

Wschód słońca o godz. 6 minut 4. Zachód o godzinie 5 minut 33.

TELEGRAMY.

Paryż, 1 października. Jak się dowiaduje „Telégraph“, został zabity w Yunnan wikaryusz Apostolski, Tenouille a tamtejsi chrześcijanie wystawieni na prześladowanie.

Petersburg, 2go października. „Świat“ donosi, że w komisji żydowskiej stawiono niedawno wniosek, ażeby policyi przekazać prowadzenie ksiąg stanu cywilnego, którym się dotąd zajmowali rabini, z tąd jednak ograniczeniem, aby policya nie mieszała się w kwestye rzeczone.

Wiadomości literackie i artystyczne.

* **Ziemianina** wyszedł nr. 39 i zawiera: Uwagi krytyczne nad rozprawą dr. J. Milewskiego „w sprawie utrzymania ziemi“ dr. H. Szuman (dokończenie). — Użycie torfu w stajniach na podściół, dr. J. Michałowski. — Kopanie buraków cukrowych, Fr. Gawroński (dokończenie). — Konkurs kartoflarek w Brwinowie. — Krajowe zakłady rolnicze w Dublanach pod Lwowem. — Kronika rolnicza i rozmaiteści. — Wiadomości handlowe. — Jarmarki. — Zebrania Towarzystw rolniczych. — Ogłoszenia.

Przybyli do Poznania.

Poznań, 1 października. KAMIENSKIEGO HOTEL BERLIŃSKI. Książd Fligiński z Ponieca, Polski z Eisen, Fröhlich z Otmadnan, Appel z Rathenow, Schwarz z Królewa, Gierliński z Wrocławia, Wolszlegier z Schönfeldu, baron Graeve z Orchowa, pani Willmanns z familią z Szczepanowa, Pletzel z żoną z Lubawy.

LOTERYA.

Berlin, dnia 1 października. Przy rozpoczęciem dziś ciągnięciu pierwszej klasy 171 król. pruskiej loteryi klasowej padły następujące wygrane:

(Numer, przy których wygrana nie oznaczona w nawiasach, wygrywają 93 mr.)
64 100 32 58 (90) 210 30 342 567
628 35 69 70 719 33 96 830 901 10
1002 22 38 43 71 140 92 (90) 202 55
(90) 85 338 51 409 556 687 755 887
922 32 2152 250 79 313 29 (90) 37 77
407 18 (90) 54 65 589 665 79 98 (90)
711 80 879 961 3024 103 57 85 271 72
307 420 72 511 44 83 621 96 (90) 829
30 87 4060 (90) 86 100 31 (90) 326 84
400 6 (120) 34 37 77 572 775 839 71
96 950 63 5059 87 91 106 (90) 51 66
251 379 99 489 600 71 75 80 762 872
(180) 911 6066 148 53 (150) 77 (90)
217 (120) 51 (120) 99 300 466 556 79
632 80 87 707 (120) 79 (90) 901 46 84
85 7064 190 251 84 316 36 451 55 544
63 (90) 80 85 99 600 (90) 6 11 723 52
843 99 908 54 (180) 96 8014 (90) 30
145 96 201 23 37 73 78 84 308 78 401
562 616 43 83 (90) 716 24 66 834 900
6 35 9047 66 93 100 334 38 89 96 406
10 15 17 75 86 534 (120) 63 608 716
23 58 (180) 73 82 84 97 811 57 86
(180) 912 14 59.

10027 47 72 119 53 80 254 55 85
301 39 438 512 38 602 28 48 63 700
26 842 938 74 96 11253 315 526 59
651 700 28 56 68 858 81 95 903 (1500)
10 66 93 12008 (90) 41 69 99 230 59
71 311 27 51 (120) 59 75 85 478 (150)
90 516 602 708 19 34 39 63 817 80 997

Są nadto inne dyplomata na zbycie, jako np. z r. 1333 nadanie księcia Oświecimskiego lasu Zambrzeckiego z pieczęcią oderwaną, — z r. 1535 Ruski przywilej króla Zygmunta nadanie dóbr księciu Buremskiemu, pergaminowy z pieczęcią, — z r. 1582 ruski Stefana króla nadanie dożywocia Raczyskiemu i żenie, na papierze pieczęć, — tudzież parę innych ruskich na papierze i polskich lub łacińskich Zygmunta III i Jana Kazimirza. Te wszystkie są na sprzedanie. Obowiązno mnie, ażeby JWMPana Dobrodzieja o tąd uwiadomił, oraz prosił o przyspieszoną rozucyła, czylibys pragnął nabyć do swoich zbiorów te kilka autentyków. — Dwa pierwsze wspomniane dyplomata 1569 i 1541, za które 1000 złotych wymagają, potrzebują prędszej i niezwłocznej odpowiedzi, bo na tego, któremu poruczone zostały, właściciel ich ze stron odległych nalega, ażeby mu odesłał, skoro na nie kupca w Warszawie nie znajduje. Bądź tedy JWMPan Dobrodziej laskaw jakakolwiek drogą zawiadomić, czyli sobie życzyysz je nabywać, czy nie. Niebawem spodziewać się można, że więcej jeszcze pojawi się tego rodzaju zrząddek.

Łączę wyraz uszanowania.
JWMPana Dobrodzieja
najniższy sługa
Lelewel Joachim.

W tych czasach właśnie otrzymałem od kanclerza Rumiańcowa pierwszy tom wydrukowanych w Moskwie i 4to jego nakładem aktów białoruskich, które w archiwach Mohilewskich znalazł. Drugi tom tych aktów jest w druku.

13001 75 162 70 82 267 357 90 493
702 24 33 59 837 68 (90) 96 14045 146
57 84 (90) 86 204 24 33 317 32 (90)
50 75 445 612 93 727 89 (90) 802 32
50 58 73 75 962 71 78 79 15073 (150)
107 43 55 (90) 63 73 272 329 47 50 84
447 91 510 54 89 602 750 59 53 74 83
819 (90) 984 (90) 16051 98 290 (1500)
335 79 93 434 579 83 628 32 90 707
25 41 893 98 905 (150). 33 17092 (90)
106 28 53 80 220 21 26 (180) 31 45 62
393 (90) 403 538 42 606 20 22 741 819
66 966 87 15052 114 18 19 (120) 23 75
200 92 94 302 3 61 538 82 87 632 45
75 76 95 (90) 711 13 831 (90) 916 (90)
35 42 (150) 69 78 (3600) 19010 33 35
38 56 62 91 207 23 804 426 35 537 90
633 712 (120) 66 76 802 56 65 946 62.
20060 62 100 49 53 69 71 97 224
29 59 70 99 313 16 90 425 48 (120) 64
75 548 613 17 (120) 49 704 20 43 61
(90) 80 868 965 67 81 92 21065 90
102 (150) 41 202 84 300 43 51 (90) 437
86 (150) 501 11 (90) 33 35 623 84 735
43 69 96 (90) 821 49 930 31 22039
(90) 80 93 (90) 147 78 259 315 49 550
55 58 664 720 36 44 71 86 834 23005
71 (120) 107 71 (90) 304 (90) 7 10 38
52 447 521 622 69 777 79 (90) 801
(120) 55 57 24014 58 100 1 11 25 46
57 62 69 (90) 338 (120) 47 459 87 504
70 75 94 656 73 87 708 36 862 98 918
(90) 36 (300) 72 25044 76 119 88 211
18 26 375 406 27 (90) 575 (90) 663 94
732 45 70 81 808 20 (90) 55 35 55 64
74 89 935 64 87 99 26013 226 (90)
304 42 91 (90) 472 541 (90) 47 95 646
51 710 50 91 818 856 27036 83 113 16
92 359 451 568 601 (150) 16 51 81 94
721 78 82 90 92 98 886 98 111 20 43
25007 (150) 21 23 43 138 (90) 248 88
(90) 317 29 35 53 62 485 505 12 792
899 910 88 29079 176 263 88 325 44
(90) 60 (120) 62 410 (90) 504 58 71
614 69 77 90 724 (150) 32 53 58 70
(90) 815 44 47 72 94 972.

30038 55 229 (90) 45 70 87 96 335
37 52 400 (120) 29 45 59 502 15
18 23 61 64 70 696 702 (90) 20 32 808
32 927 84 31019 64 66 78 124 78 228
52 (90) 300 (90) 4 42 38 72 (90) 446
47 87 538 673 742 57 809 28 36 32028
266 06 (90) 99 (90) 336 37 437 573 643
730 809 13 928 (90) 36 (150) 68 (150)
33108 17 64 (150) 98 235 71 303 (90)
402 (90) 18 523 52 639 51 71 92 812
901 29 53 68 99 34951 95 123 45 48
295 302 16 42 80 (120) 403 19 52 526
(90) 58 64 615 50 98 843 (90) 66 (99)
953 (90) 54 35088 103 48 218 39 73
(90) 367 561 88 819 (90) 81 985 95
36031 56 64 144 (180) 88 232 69 (90)
95 620 711 28 29 32 44 942 59 37004
56 63 131 261 78 302 10 23 25 41 404
12 15 80 510 (90) 14 636 828 31 59
922 30 56 (150) 35065 184 (90) 307 76
595 396 (90) 39103 63 250 61 310 458
(90) 67 558 635 38 875 (90) 917 35 71
(90) 83 87.

40017 167 78 90 201 23 341 48 49
(90) 414 31 37 553 57 62 627 (120) 747
(90) 65 89 940 41 46 11014 130 58 87
338 97 413 56 82 501 (90) 22 691 723
868 74 85 89 938 76 83 42026 28 103
18 67 296 348 69 461 558 647 76 87
728 930 32 41 81 43022 76 81 88 131
62 324 414 68 696 (90) 711 61 90 820
26 91 999 44036 92 (90) 167 276 318
456 95 (90) 509 644 78 712 42 815 (90)
55 998 45042 79 95 126 86 (90) 217
20 (150) 44 312 544 670 (90) 75 720
95 815 64 944 77 46094 152 (90) 61
205 74 80 428 58 71 544 79 (90) 608
58 700 5 8 34 63 808 58 72 97 943
47029 51 100 7 14 48 211 304 68 406
75 510 55 661 67 819 27 90 932 60 66
70 45067 150 67 97 202 24 35 63 64
(90) 66 72 332 507 41 65 70 76 (120)
89 609 83 710 59 827 951 53 75 49016
2445 (90) 88 283 339 500 74 635 89
710 84 800 78 942 73.

50034 64 246 77 415 58 94 604 (150)
61 (150) 94 723 939 68 06 99 51015
90 108 25 31 33 69 (90) 205 24 25 56
303 79 501 14 56 78 (90) 662 70 761
846 58 63 (90) 09 950 52000 36 (90)
57 209 44 49 13 66 353 56 61 (120) 64
406 15 18 10 48 505 14 28 58 58 72
605 809 46 71 908 69 72 81 86 87 (90)
53002 (120) 27 48 71 73 86 93 100 22
203 66 313 402 72 81 504 32 (90) 51
647 (90) 59 69 83 99 716 71 815 86
987 54027 48 60 90 157 (90) 206 11
56 399 508 47 64 66 99 605 82 746 68
926 31 55021 45 46 278 83 90 358
98 413 (90) 56 65 78 678 701 31 55
826 57 939 (90) 51 (90) 91 56155 223
49 72 84 89 427 95 548 62 79 609 15
50 857 63 67 90 800 925 33 88 57045
189 268 95 344 50 56 61 86 (90) 428
558 609 10 53 749 (90) 814 20 40 73
917 39 (150) 52 86 55056 70 87 103
8 92 438 93 604 18 63 701 824 33 36
39 925 29 37 59002 48 122 52 68
76 (150) 205 18 304 43 85 87 93 96
481 576 79 603 76 714 823 27 70 93
913 57 (90)

60029 54 90 207 (300) 42 75 582
636 38 70 839 940 46 73 61015 (120)
74 79 (120) 127 202 (90) 30 32 42 54
84 740 810 18 42 85 917 32 39 15 (90)
62008 (90) 58 108 (90) 27 35 44 89
241 (90) 46 57 314 489 688 731 43 70
91 848 966 86 90 62033 99 104 42 81
218 36 313 407 85 (120) 37 72 87 513
660 (90) 76 740 48 926 64004 86 98
101 14 57 95 225 43 (90) 54 (90) 64
(90000) 85 387 445 91 500 38 96 610 16
34 (90) 37 58 84 734 858 926 65014
(90) 17 49 66 120 217 31 38 313 92 93

99 (90) 491 92 542 93 616 37 64 65
(90) 702 21 837 55 (3600) 73 91 929
65 83 66067 342 45 402 3 24 504 18
69 642 72 715 31 92 920 67024 (120)
36 38 150 245 71 90 355 413 647 720
65 869 (120) 986 (90) 68040 52 141
(90) 53 220 (90) 31 70 300 429 59 515
51 623 32 715 908 70 69007 194 218
465 77 519 52 91 604 31 34 49 89 718
(90) 861 917 38 62 74

70037 47 92 (120) 198 (90) 236 96
354 509 659 784 815 30 41 975 76 89
71097 161 218 27 40 53 322 70 86 418
38 47 67 85 510 98 649 56 57 62 83
(90) 834 72050 61 92 231 (90) 317 27
406 (120) 44 51 665 92 721 39 (90) 60
77 880 911 78 93 73022 24 108 27 31
280 84 (90) 93 306 36 437 52 79 94
506 67 (9000) 682 706 847 71 911
74001 60 105 54 247 74 421 45 563
72 752 88 859 949 75006 (150) 119
43 56 83 98 (150) 208 12 54 343 45
(120) 428 39 512 42 837 925 35 (90)
57 76044 53 89 91 146 210 447 91
503 31 (90) 63 (90) 99 661 782 816 34
95 77007 22 41 56 63 106 19 51 87
248 56 372 417 75 87 94 617 58 700
45 57 68 892 907 69 78034 74 207
(150) 16 42 87 88 98 360 (90) 94 453
54 78 80 (120) 505 62 84 636 53 75 82
93 858 79 933 67 72 79201 22 30 31
70 (120) 436 84 93 542 65 82 719 69
826 60 992

80047 106 63 93 217 341 43 417
26 59 66 506 16 (120) 31 76 93 694
753 890 81109 (180) 66 (1500) 90 95
215 336 403 5 20 22 34 70 557 641 54
61 73 88 96 700 23 53 68 (150) 837
60 912 23 57 69 82057 157 66 (180)
79 331 367 418 28 77 598 81 640 92
758 93 853 59 84 932 83038 47 61 66
133 89 213 60 316 63 78 421 41 43
(90) 510 510 17 49 91 629 (90) 732 87
88 875 966 (90) 70 84167 87 208 34
62 308 19 (90) 22 87 90 453 91 507
(150) 31 48 65 707 19 41 59 804 78 88
910 21 42 85044 171 227 480 542 (90)
609 171 51 80 812 13 32 (90) 40 95
983 99 86035 99 (90) 145 (180) 255
58 335 50 53 406 29 50 (180) 633 88
821 30 922 27 64 (180) 79 91 87007
62 96 144 54 83 243 45 310 (90) 440
52 63 78 88 543 624 86 818 47 56 65
940 88021 31 160 284 328 416 (90)
677 707 (90) 60 75 824 (90) 916 68 82
89083 177 200 12 36 47 85 97 (90)
355 53 503 83 88 669 90 (90) 748 888
(90) 938 35

90010 (90) 44 (90) 159 206 376 430
513 31 66 641 80 832 50 (90) 924 (90)
91030 52 86 165 295 79 316 (90) 40
(120) 63 88 473 532 50 (90) 68 (90)
605 (90) 79 883 915 87 92081 103 19
27 94 337 490 (300) 610 66 732 39 53
88 824 35 (120) 919 54 65 97 93162
82 238 48 64 (120) 92 425 501 8 638
76 79 92 746 63 847 71 90 910 58 93
99 (90) 97 (90) 94049 60 (90) 129 73
99 (120) 271 85 89 (120) 338 (1

Dnia 30 września zakończył żywot doczesny po długiej i ciężkiej chorobie, opatrzony śś. Sakramentami, członek nasz (641)

Tomasz Łosik.

Pogrzeb odbędzie się w piątek dnia 3 października o godzinie 4 po południu z domu żałoby przy ulicy Szyperskiej.

Zarząd

Stowarz. Drukarzy Polskich w Poznaniu.

Już wyszła z druku książeczka niezbędnie potrzebna dla wszystkich odprawiających nabożeństwo Różańcowe w miesiącach październiku i listopadzie r. b. pod tytułem:

NABOŻEŃSTWO RÓŻAŃCOWE

- książeczka zawierająca: (642)
1. Pismo Ojca św. i List pasterski Biskupa chełmińskiego, gdzie rozporządzone jest odmawianie Różańca przez cały miesiąc październik aż do 2 listopada b. r.
 2. Krótkie objaśnienie warunków do osiągnięcia odpustów przez udział w tym nabożeństwie.
 3. Sposób odmawiania Różańca z Litanią Lotezańską.
 4. Jakich odpustów dostąpić mogą ci, którzy w nabożeństwie Różańcowym przez miesiąc październik b. r. udział biorą?
 5. Modlitwy odpustowe z dodaniem przepisanej przez Ojca św. modlitwy do Najśw. Maryi Panny.

Cena 10 fenygów.

Przesyłka kosztuje od 1-3 egzempl. 3 fen., 3-15 egz. 10 fen., 16-30 egz. 20 fen., 30-50 egz. 30 fen.

50 egzemplarzy za 5 marek franko.

100 egzemplarzy za 9 marek franko.

Zamówienia przyjmuje:

E. Michałowski,

Księgarnia nakładowa w Pelplinie.

Mapa poglądowa Królestwa Polskiego p. J. Wojcickiej,

wydawnictwo „Inżynierii i Budownictwa“, została wywieszoną na dni kilka (455)

w składzie **A. Rosego.**

Mapa ta obejmuje, oprócz zwykłych szczegółów geograficznych także wiadomości o bogactwach kopalnych ziemi, wszelkiego rodzaju gałęziach przemysłu, uprawie roli, typach ludowych i t. p. Słowem mapa uwewnętrznia całe życie społeczno-ekonomiczne kraju, dając dokładne wyobrażenie o głównych jego właściwościach. — Prenumeratę w ilości 25 marek (wraz z kosztami przesyłki) przyjmuje skład **A. Rosego.** Po zamknięciu prenumeraty cena wyniesie 35 marek. Mapa wyjdzie w pierwszym kwartale r. 1885.

Pasy do maszyn,

skórę do reperacji pasów, techniczne (34)

towary gumowe, instrumenta z doświadczalnej stacji dr. Delbrücka poleca po cenach umiarkowanych

Z. Mazurkiewicz,

Poznań, kantor: Berlińska ul. nr. 5.

Fabryka pasów oraz skład towarów technicznych dla gorzelni.

KURS NAUK

w mojej

wyższej szkole żeńskiej

rozpoczyna się we wtorek dnia 14-go października. Egzamin nowostępujących uczennic w poniedziałek 13-go października od godziny 9-tej do 12-tej rano. (545)

Poznań, ul. św. Piotra nr. 5.

A. Estkowska.

Polecamy uwadze Szanowych Czytelników wydana naszym nakładem broszurę pod tytułem

Poradnik

dla dozorów szkolnych i przyjaciół szkoły,

obejmująca wszystkie przepisy, instrukcje, rozporządzenia, wyroki trybunałów dotyczące praw gminy, dozorów i rodziców do zarządu szkoły. (465)

Pisma polskie przychylnie tę publikacją oceniły.

DRUKARNIA KURYERA POZNAŃSKIEGO
Śty Marcin 16.

Städtisches Realgymnasium

nebst Vorschule zu Posen.

Die Aufnahmeprüfung, zu welcher Impf- und Geburtsschein, ev. ein Abgangszeugnis mitzubringen ist, findet **Freitag den 10. October 9 Uhr,** die Eröffnung des Wintersemesters Montag den 13. October 8 Uhr statt. (646)

Director **Dr. Geist.**

Miejskie gimnazjum realne

wraz z szkołą przygotowawczą w Poznaniu.

Egzamin wstępny, na który świadectwa szczepienia ospy, metryka wzgl. zaświadczenie odejścia winno być dostawione, odbędzie się w piątek 10 października o godzinie 9, początek zimowego półroczia w poniedziałek 13 października o godz. 8. **Dyrektor dr. Geist.** (646)

Miejska wyższa szkoła dla chłopców w Grodzisku.

Początek półroczia zimowego 13 października r. b. Przygotowani uczniowie mogą być przyjęci w 4 klasach od seksty do niższej tereyi. Zgłoszenia przyjmuje dyrygent każdego czasu. (635)

Stosowne pensje wskażą pp. dr. Żuchowski i burmistrz Baeutsch.

Drogerya

H. Jasiński i Spółka

Poznań, św. Marcin 62

poleca (135)

wszelkie wody mineralne

świeżego nalewu,

Sole i ługi do kąpieli,

Perfumy francuskie i angielskie, mydła medyczne i toaletowe,

Kwas karbolowy czyszczony i surowy,

Wapno karbolowe, chlorek i wszelkie środki desinfekcyjne,

Prawdziwe koniaki francuskie,

Oliwy do machin, smarowidło do wozów, **SUPERFOSFATY,**

Farby na posadzki prędko schnące i z lakierem bursztynowym,

Świece kościelne.

Rozmaite mydła do prania, mączkę ryżową i pszenną, modre, Borax i wszelkie artykuły w gosp. domowym niezbędne.

Do zaprawiania

owoców i jarzyn

najpraktyczniejsze szkła ze szrubą hermetyczną z metalu „Britania“ poleca w wielkim wyborze (55)

B. SZULCZEWSKI,

Skład porcelany, szkła, tac i lamp.

Stary Rynek Nr. 53/54.

BILANS ROCZNY CUKROWNI KOŚCIAŃSKIEJ per 1go lipca 1884.

ACTIVA.		PASSIVA.	
Rachunek Nieruchomości	26,563 98	Rachunek kapitału akcyjnego	883,895 —
„ Budynków	558,530 19	Rozmaici kredytorzy	154,165 60
„ Machin i Aparatów	470,676 84	Rachunek funduszu rezerwowego	12,854 49
„ Utensyliów	12,268 46	Rachunek dywidendy (z r. 1882/3) nie odebranej	1,172 75
„ Mebli	1,068 30	„ zysków i strat	177,392 14
„ Narzędzi	1,674 90		
„ Wozów	4,056 48		
„ Wołów	3,563 60		
„ Zapasów	188,342 86		
Rozmaici debitorzy	11,927 23		
Rachunek kasy	807 12		
	1,229,479 98		1,229,479 98

Kościan, dnia 9 lipca 1884.

Cukrownia Kościańska.

(Podp.) **B. Lorenz.** **H. Greiner.** (623)

Zgodność potwierdza

Ludwik Manheimer, sędownie zaprzysiężony rewizor ksiąg.

Nowości

w materyach francuskich, angielskich i krajowych na jesienną i zimową porę już nadeszły.

J. & A. WITKOWSCY

w Poznaniu. (580)

Korzystniej

jak na licytacji

20% rabatu na nowych, 33% „ „ starych

fortepianach aż do cofnięcia oferty. Cena kupna może być także później zapłaconą. (560)

Magazyn fortepianów i harmoniów w Poznaniu, plac Wilhelmowski nr. 4.

Studentów

chodzących do szkół Poznania i takich chłopców, którychby do gimnazjum mogli przygotować, chętnie na stół i stancję przyjmując, dodając, iż z przyjemnością starając się być, aby życzeniom rodziców, którzy mnie zaufaniem zaszczycają, jak najgodniej odpowiedzieć. Cena umiarkowana. (639)

Ruździński.

były nauczyciel w Pedagogium w Ostrowie. Róg Wodnej ulicy i Garbar 14 parter.

Na czas wybierania kartofli polecam

Śledzie

beczkami, kopami i pojedynczo, (tylko w nowym towarze) po nader przystępnych cenach. (632)

W. St. Lisiewski ul. Wrocławska 14.

Węgle kamienne

z najlepszych kopalni odstawiam jeszcze po niskich cenach, całymi wagonami i w mniejszych ilościach wprost z dworca kolei **E. Kajokowski,** skład węgla, (601) Chwaliszewo 50.

3 ogrodników

kawał. potrzeba zaraz na pensję po 120 r. rs. i wolne kosztą podróży. (639)

J. A. Waliczak, Poznań, hotel pod Czarnym Orłem.

3000 marek kaucyj złoży bezdzietny urzędnik gospodarczy, posiad. chlubne świadectwa. Miejsce objąłby każdego czasu. Także i innych urzędników i leśniczych poleca **Zybert,** Poznań, ul. Teatralna 5. (618)

Poszukuje się

dzierżawy probostwa lub folwarku od 200—300 morg. Oferty uprasza się sub G. F. w Exped. Kur. (634)

Handel i oberża

tanio do wydzierżawienia. (594) **K. Bochiński,** Inowrocław.

Szanownej mej klienteli donoszę uprzejmie, że z dniem 1go października r. b. przeniosłam mój

Magazyn ubiorów damskich

z ulicy Wielkiej Rycerskiej nr. 6 do domu Wgo C. Adamskiego (dawniej Braci Kronthalów) przy ulicy Śgo Marcina nr. 64, I piętro.

Poznań w październiku 1884.

Melania z Hedingerów Mann.